

С. В. Трикоз, Г. О. Блеч

1
КЛАС

Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ

ЧАСТИНА
1

С. В. Трикоз, Г. О. Блеч

Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ

Підручник
для 1 класу спеціальних закладів
загальної середньої освіти (F 70)
(у 2-х частинах)

Частина 1

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Київ
«Либідь»
2020

УДК 373.3*кл1(075.2.056.2/.3)
Т67

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ МОН України від 04.09.2019 р. № 1178)*

**Видано за рахунок державних коштів.
Продаж заборонено**

Умовні позначення:

— виконай завдання

— дай відповіді на запитання

— зроби з дорослими на дозвіллі

Трикоз, С. В.

Т67 Я досліджую світ : підруч. для 1 кл. спец. закл. заг. середньої освіти (F 70) : у 2-х ч. Ч. 1 / С. В. Трикоз, Г. О. Блеч. — К. : Либідь, 2020. — 112 с. : іл.

ISBN 978-966-06-0810-8.

ISBN 978-966-06-0811-5 (Ч. 1).

УДК 373.3*кл1(075.2.056.2/.3)

ISBN 978-966-06-0810-8
ISBN 978-966-06-0811-5 (Ч. 1)

© Трикоз С. В., Блеч Г. О., 2020
© Гутман М. Б., ілюстрації, 2020

Любий друже!

Вітаємо тебе в країні знань! Навчаючись, ти знайомишся з навколишнім світом, дізнаєшся багато нового й корисного.

Навколишній світ — це все, що нас оточує: земля, вода, повітря, люди, рослини, тварини, будинки, меблі, транспорт тощо. Здобути знання про навколишній світ, розкрити чимало його таємниць, стати самостійнішим, відповідальнішим тобі допоможе підручник, який ти тримаєш у руках.

Світ, що тебе оточує, дуже цікавий. Пізнавай його!

Успіхів тобі!

Ставте запитання

Щоб дізнатися про все, що нас оточує, потрібно ставити запитання.

Роздивись малюнки. Спробуй запитати про те, що тебе цікавить. У цьому тобі допоможуть слова-питання:

Хто?

Що?

Як?

Звідки?

Куди?

Де?

Коли?

Навіщо?

Чому?

Як ми будемо знаходити відповіді

- * Будемо спостерігати й досліджувати. Здійснимо екскурсії: «Наша школа», «Дорога до школи», «Природа навколо нас», «Рідне місто (село)».
- * Будемо запитувати вчителів, вихователів та інших дорослих.
- * Будемо працювати з підручником та іншими книжками, атласами, журналами.
- * Складемо журнал спостережень за природою і будемо з ним працювати.
- * Будемо розмірковувати й робити висновки.

Роздивись малюнки. Покажи, на якому з малюнків діти:

- спостерігають і досліджують;
- здійснюють екскурсію;
- запитують учителя;
- працюють із книжками.

ЛЮДИНА І СВІТ

Роздивись малюнки. З'ясуй, що ти будеш вивчати в цьому розділі. Вирушай у мандрівку великим і цікавим навколишнім світом! Досліджуй його!

Твоя школа

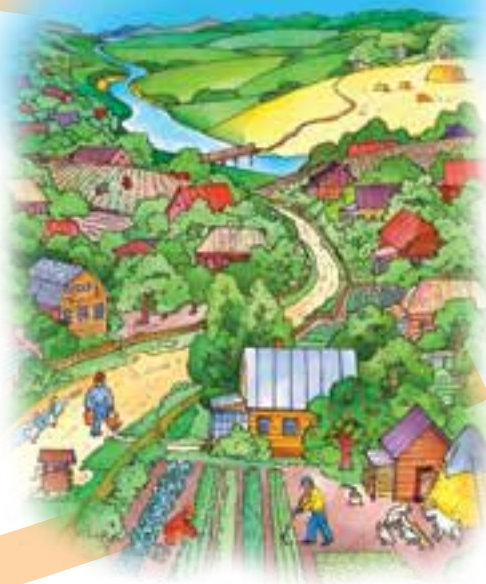
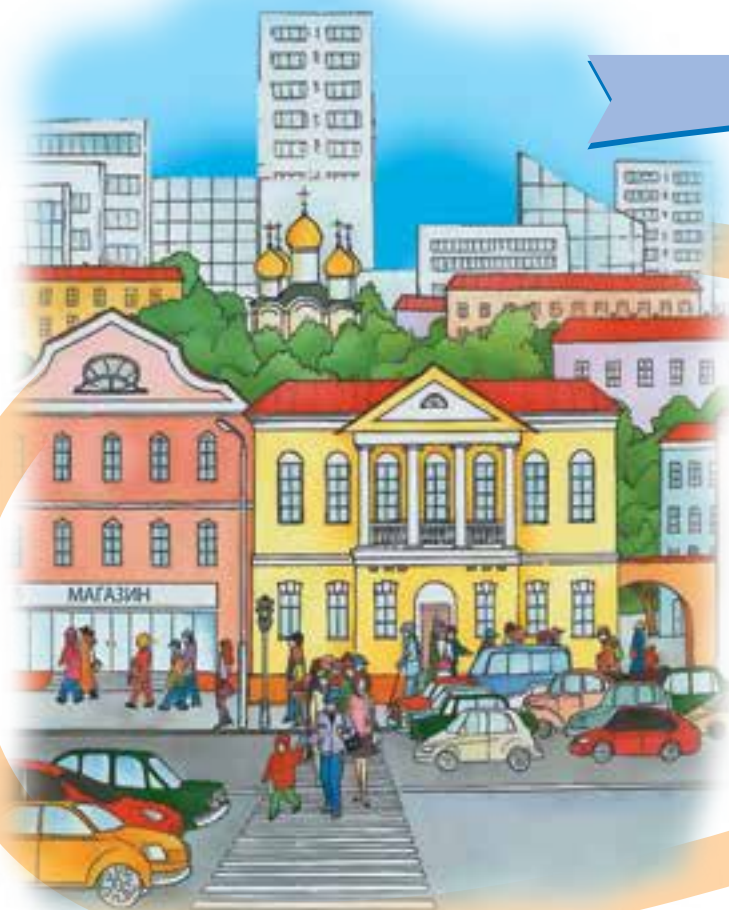
Твоя сім'я

Батьківщина

Домівка

ШКІЛЬНІ ПРИМІЩЕННЯ

Школа привітно зустрічає тебе щоранку.

Роздивись малюнок. Скажи, чим зображена школа відрізняється від твоєї школи.

* * *

Андрійко наш уже школярик:
іде з портфеликом в руці,
а в ньому зошити й букварик,
пенал, і ручка, й олівці.

Наталя Забіла

Поміркуй! Навіщо треба вчитися? Чого ти хочеш навчитись у школі?

У школі є різні приміщення: навчальні класи, спортзал, бібліотека, їдальня, вбиральні.

Роздивись малюнки. Скажи, як називаються зображені шкільні приміщення.

- У якому шкільному приміщенні проходять уроки?
- Що роблять у спортзалі?
- У якому шкільному приміщенні можна вимити руки?
- Що роблять у їдальні?

Запитання

1. Скільки поверхів у твоїй школі?
2. Які приміщення є у твоїй школі?

ТВІЙ КЛАС

Клас — це шкільне приміщення, де проходять уроки. У класі є парти для навчання, стіл для вчителя, дошка, вішалка або шафа для одягу, полиці для книжок, куточок для відпочинку.

Роздивись малюнок. Розкажи, які предмети ти бачиш у класі.

Запитання

1. На якому поверсі школи розміщується твій клас?
2. Які меблі є у твоєму класі?

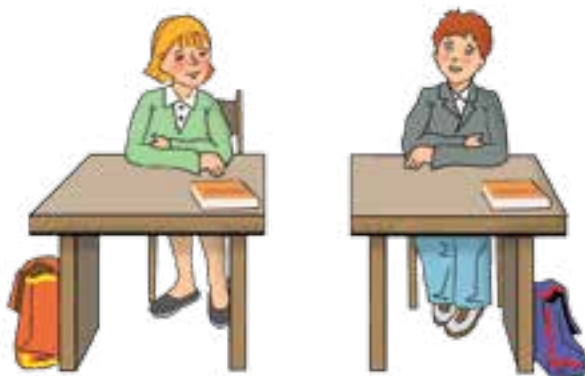
ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ В ШКОЛІ

У школі необхідно дотримуватися певних правил поведінки. Від твоєї поведінки залежить успішність навчання і здоров'я.

- Вчасно приходь на уроки. Ніколи не спізнюйся.
- Поводься ввічливо, чемно. З усіма вітайся.

- На уроках не відволікайся, не розмовляй з однокласниками, а уважно слухай учителя.
- Дбайливо стався до своїх речей і до шкільного майна. Підтримуй порядок на своєму робочому місці.

Твоїм робочим місцем у класі є парта. На парті можна тримати підручники, зошити, пенал із ручками, олівцями, гумкою, лінійкою.

Запам'ятай!

Не тримай на своєму робочому місці сторонніх предметів.

Роздивись малюнки. Назви предмети, які не можна тримати на парті.

- На перерві поведься спокійно й чемно. Будь уважним на сходах, завжди дивися під ноги.

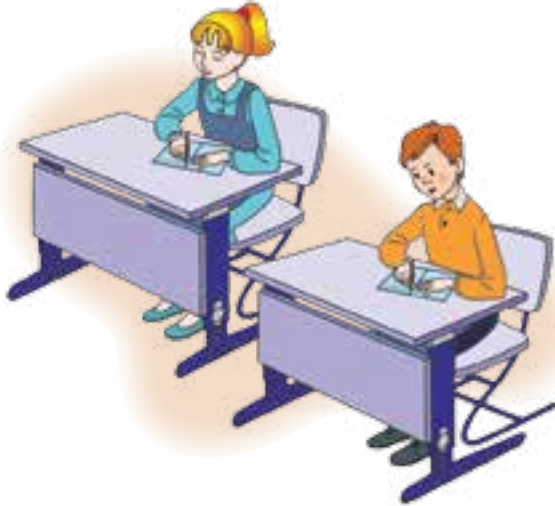
- У їдальні не бешкетуй, не розмовляй під час їди — це небезпечно. Закінчивши їсти, прибери за собою посуд.

У школі цікаво навчатися та спілкуватися з іншими учнями й учителями.

Роздивись малюнки. Розкажи, що учні роблять у школі.

Запитання

1. Яких правил поведінки необхідно дотримуватися в школі?
2. Які предмети ти тримаєш на своєму робочому місці?
3. Що ти зазвичай робиш під час перерви?
4. Як ти вважаєш, чому в їдальні слід бути обережним із гарячими стравами?
5. Чи цікаво тобі навчатися в школі? Чому?

ТИ І ТВОЇ ДРУЗИ

Вчися знайомитися! Послухай, що потрібно казати, коли хочеш познайомитися.

- Як тебе звати?
- Мене звати Сашко.
- Скільки тобі років?
- Мені сім років.

Дізнайся в нового друга:

- як звати його маму;
- які тваринки є в нього вдома;
- у які ігри він любить грати.

Роздивись малюнки. Розкажи, як діти допомагають одне одному. Подумай, чи сприяє дружня допомога навчанню.

Дізнайся, як слід розуміти прислів'я.

- ☞ Один за всіх — і всі за одного. ☞
- ☞ Нових друзів май, а старих не забувай. ☞
- ☞ Добре того вчити, хто хоче все знати. ☞

Запитання

1. Як звати твого друга (подругу)?
2. Що ти знаєш про свого друга (подругу)?

ШКІЛЬНЕ ПОДВІР'Я

Роздивись малюнок. Розкажи: що ти бачиш на шкільному подвір'ї; що є на подвір'ї твоєї школи.

- Чи є біля твоєї школи сад?
- Чи є біля твоєї школи спортивний майданчик?

Розкажи й покажи, що є на подвір'ї твоєї школи.

Роздивись малюнки. Розкажи, що учні можуть робити на шкільному подвір'ї.

Запитання

1. Чи є на подвір'ї твоєї школи клумби? Які квіти ростуть на клумбах?
2. У які рухливі ігри ви з друзями граєте на шкільному подвір'ї?

ПРОФЕСІЇ ЛЮДЕЙ, ЯКІ ПРАЦЮЮТЬ У ШКОЛІ

Яка професія у школі найважливіша? Звісно, це **професія вчителя**. Учитель навчає і виховує дітей, допомагає їм пізнати навколишній світ, щоб вони досягали успіхів і були щасливі.

Крім учителів, у школі працюють і представники інших професій.

Досліди! Хто працює у твоїй школі? Кого зображено на малянках?

Що роблять у школі: директор; бібліотекар; лікар; кухар; прибиральниця; охоронець? Чи знаєш ти, як звати кожного?

Усе необхідне для твого життя забезпечують люди різних професій. Усі професії потрібні й важливі.

Які ще професії людей ти знаєш?

Продовж речення.

- Лікує людей
- Навчає та виховує дітей
- Продає продукти
- Робить красиві зачіски
- Водить автобус
- Стежить за порядком і патрулює вулиці

Усі корисні речі створено руками й розумом людей. Кожна людина обирає собі професію, у якій прагне досягти успіхів.

- Розкажи: ким працюють твої батьки; що вони роблять на роботі.
- Розпитай у рідних і знайомих, чому вони обрали свої професії.

Погrajте в гру «Упізнай професію за малюнками».

Яка з цих професій тобі подобається найбільше? Чому?

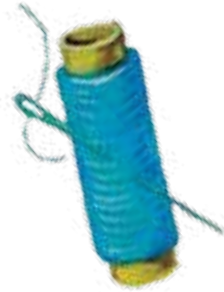
Запам'ятай!

Поважай працю людей усіх професій.

Дбайливо стався до всього, що створено руками й розумом людей.

Роздивись малюнки. Назви зображених представників певних професій. Добери потрібні для їхньої роботи предмети.

Запитання

1. Що робить у школі вчитель?
2. Яка професія тобі подобається?
3. Ким ти хочеш стати, коли виростеш?

ЧЛЕНИ РОДИНИ

Сім'я — це чоловік, жінка, їхні діти та інші близькі родичі, які живуть разом. У кожної людини є батьки — тато і мама, а також дідусі і бабусі. Сім'я — це ти, твої батьки, твої рідні брати, сестри, бабусі й дідусі.

До **родини** належать тітки, дядьки, їхні діти, племінники, двоюрідні сестри, брати... Вони — родичі — близькі й далекі.

Родина складається з людей різних поколінь: є найстарші, молоді, наймолодші. До найстаршого покоління належать бабусі й дідусі, а до наймолодшого — ти.

Роздивись малюнок. Покажи членів сім'ї: тата, маму, їхніх дітей, бабусь, дідусів.

Запам'ятай!

У родині всі мають любити й поважати одне одного.

Дізнайся, як слід розуміти прислів'я.

☞ На сонці тепло, а біля матері добре. ☞

☞ Без сім'ї нема щастя на землі. ☞

Роздивись малюнки. Покажи малюнок, на якому зображено сім'ю.

Послухай вірш.

Рідній бабусі

Я зізнатись не боюся —
краща ти за всіх бабуса!
І хоч старша за усіх —
найдзвінкіший в тебе сміх!

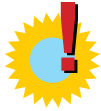
Пам'ятай, бабусю рідна!
Дуже ти усім потрібна!
То старішати зажди —
будь здоровою завжди!

Сергій Гордієнко

Уяви, що у твоєї бабусі день народження. Покажи на малюнку, що ти подарував би бабусі.

Запам'ятай!

З повагою стався до бабусь і дідусів!

Послухай вірш.

Мій дідусь

Дід Данило встав раненько,
нарубав дровець швиденько,
грубку ними розтопив,
грядочки в саду полив,
дав корівоньці сінця.
Та ця пісня без кінця.

- Як звати твого дідуся?
- Що ви можете робити разом із дідусем?

Роздивись малюнок, на якому зображено Сергійкову сім'ю. Назви всіх членів цієї сім'ї.

Сім'я у Сергійка дружна й міцна, як це дерево. Подивись, як Сергійко намалював свою сім'ю.

Досліди, скільки членів у твоїй родині. Дізнайся більше про свою родину.

Разом із батьками створи своє родинне дерево на зразок Сергійкового.

У дружній сім'ї всі дбають одне про одного, допомагають одне одному.

- Знайди на малюнках наймолодшого, найстаршого. Подумай, як можна назвати всіх зображених людей разом.
- Покажи на малюнках бабуся, дідуся, маму, тата, дітей, малюка. Придумай усім їм імена.

- Як звати твоїх тата, маму, бабуся, дідуся, братика, сестричку?
- Хто в сім'ї піклується про тебе?
- Про кого в сім'ї піклуєшся ти?

Пальчикова гімнастика «Моя сім'я»

По черзі загинай пальці, починаючи з великого.

Це — дідусь,
а це — бабуся,
це — татусь,
а це — матуся,
а малюк, звичайно, я —
от і вся моя сім'я.

Послухай вірш.

Бабця спить

Ходить тиша в теплих капцях.
Задрімала в кріслі бабця.
А годинник цокотить:
бабця спить, бабця спить.
Я навшпиньках вийду з хати,
щоби їй не заважати...

Віра Багірова

- Розкажи, як ти розумієш вірш.
- Намалюй своїх бабусь і дідусів.

Запитання

1. Що таке сім'я?
2. Яку сім'ю можна назвати дружною?
3. Що ти знаєш про своїх родичів? Як їх звати?

ДОЗВІЛЛЯ В СІМ'Ї

На дозвіллі вся сім'я може збиратися разом. Є багато цікавих і корисних занять, яким можна присвятити вільний час.

- Роздивись малюнок. Назви всіх зображених членів сім'ї.
- Розкажи: хто що робить; хто кому допомагає.

Як проводять дозвілля у вашій сім'ї?

Дозвілля

Після всіх завдань-уроків
на подвір'ї на широкім
граємось,
пісень співаєм, —
непомітно час минає!..

Марія Хоросницька

Роздивись малюнки. Розкажи, як сім'ї проводять вихідні дні.

Як твоя сім'я проводить вихідні дні: влітку; взимку?

За розпорядком дня у тебе є вільний час, який ти можеш присвятити своїм улюбленим справам. Намагайся якнайдовше перебувати на свіжому повітрі, грай із друзями в рухливі та настільні ігри.

Роздивись малюнки. Що діти роблять у вільний час?

- Яка твоя улюблена рухлива гра?
- Яка твоя улюблена настільна гра?

Запам'ятай!

Вільний час проводи цікаво й корисно для здоров'я.

Розкажи про один із вихідних днів, який твоя сім'я провела разом.

Запитання

1. Які захоплення мають члени твоєї сім'ї?
2. Яке твоє улюблене заняття на дозвіллі?

ОБОВ'ЯЗКИ ЧЛЕНІВ СІМ'Ї

Щоб удома було затишно, щоб усі були щасливі і здорові, кожен член сім'ї має виконувати свої обов'язки.

Роздивись малюнки. Розкажи, які хатні обов'язки в дорослих у сім'ї.

У тебе як у члена сім'ї теж мають бути обов'язки. Є чимало сильних хатніх робіт, які ти можеш виконувати.

Розкажи за малюнками, які хатні роботи виконують діти.

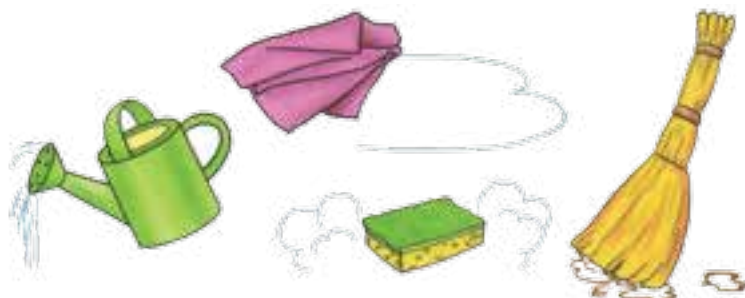

Запам'ятай!

Допомагай рідним у хатніх справах!

Роздивись малюнки. Назви предмети, що потрібні для хатніх робіт.

Роздивись малюнки. Склади короткі розповіді за малюнками:

- як можуть проводити час діти з батьками;
- про що можуть розмовляти діти з дорослими;
- як діти можуть допомагати стареньким.

Запитання

1. Які хатні роботи ти вмієш виконувати?
2. Чого ти хочеш навчитися робити? Чому?

ЛАСКАВІ І ВВІЧЛИВІ СЛОВА

Кожна дитина любить, коли до неї звертаються ласкавими словами.

- Якими ласкавими словами називають тебе батьки?
- Які ласкаві слова вживаєш ти, звертаючись до своїх рідних?

Батьки подарували тобі життя. З ними ти дізнаєшся, який чудовий світ навколо тебе. Батьки допомагають долати труднощі. Вони щиро радіють твоїм успіхам.

Дізнайся, як слід розуміти прислів'я.

☞ Добре слово, як сад квітне. ☞

Важливо не лише вимовляти ласкаві слова, а й виявляти любов і пошану до рідних. Найголовніше — піклуватися і допомагати одне одному.

Послухай вірш.

Ввічливі слова

Говорімо зранку:
«Доброго ранку!»
Вітаємось удень:
«Добрий день!»

Кажемо надвечір:
«Добрий вечір!»
Бажаємо на ніч:
«На добраніч!»

Олеся Полянська

Щоб із тобою було приємно спілкуватися, вживай у розмові слова ввічливості.

Запам'ятай!

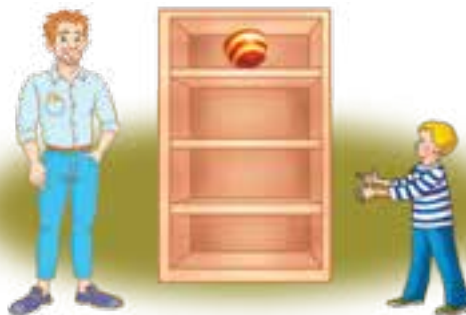
Слова ввічливості:

будь ласка, дякую, вибачте.

Ці чарівні слова промовляють від щирого серця.

Роздивись малюнки. Розкажи, у яких випадках уживають слова вітання, прохання, вибачення, подяки.

Запитання

1. Чому слова ввічливості називають чарівними?
2. Які чарівні слова ти знаєш?

НАША БАТЬКІВЩИНА — УКРАЇНА

Батьківщина — це країна, де ми народилися і живемо. Наша Батьківщина — Україна — самостійна, незалежна держава. Люди, які живуть в Україні, — це український народ. Ти належиш до нього.

Послухай вірш.

* * *

Українка я маленька,
українці — тато й ненька,
українці вся родина,
всім нам мати — Україна.

Марійка Підгірянкa

- Як називається наша держава?
- Як називається наш народ?

Україна як держава має власні символи — прапор, герб і гімн.

Синьо-жовтий Державний Прапор України — символ незалежності нашої держави.

Державний Герб України — золотий тризуб на синьому тлі — це знак держави.

Державний Гімн України — це урочиста пісня, вияв усенародної єдності.

Послухай вірш.

* * *

Синьо-жовтий Прапор України —
це безхмарне небо, синє-синє,
а під небом золотіє нива,
і народ — і вільний, і щасливий.
Прапор, як святиню, любі діти,
треба шанувати й боронити.
Прапор — символ нашої держави,
він для всіх ознака сили й слави.

Наталка Поклад

Запитання

1. До якого народу ти належиш?
2. Які державні символи має Україна?

РОСЛИНИ Й ТВАРИНИ — НАРОДНІ СИМВОЛИ УКРАЇНИ

Український народ здавна має свої традиції, звичаї, символи.

Символи — це те, що найбільше любить і шанує народ. Про народні символи складено багато пісень і легенд. Народні символи України — це святині українського народу.

Народні символи України є рослинні і тваринні. Їх відтворюють у вишивці на сорочках, рушниках, у розписі посуду, в писанках.

Жито

Калина

Барвінок

Послухай і запам'ятай.

🌀 Пишна та красива, мов червона калина. 🌀

🌀 Без верби і калини немає України. 🌀

Послухай.

* * *

Зацвітає калина,
зеленіє ліщина,
степом котиться диво-луна.
Це моя Україна,
це моя Батьківщина,
що, як тато і мама, одна.

Анатолій Камінчук

До рослин — символів українського народу належать верба, дуб, калина, каштан, тополя, вишня, барвінок, мак, чорнобривці.

Верба. З давніх-давен українці шанували це дерево. Важко уявити нашу землю без верби. Кажуть: «Де вода, там і верба». Вона своїми коренями скріплює береги, очищає воду. Верба — символ краси, безперервності життя. Про тиху, скромну вербу народ склав багато пісень.

Дуб. Це дерево в українців — символ життя, сили, могутності й довголіття. Кажуть: «Сильний і міцний, як дуб». З дуба споруджують будівлі, мости, виготовляють меблі.

Досліди, які дерева ростуть біля твоєї оселі.

Калина. Українці завжди любили й шанували калину — символ кохання, краси, щастя. Калина росла біля кожної хати. Гілочками калини прикрашали оселю, весільний коровай. З ягодами калини печуть смачні пироги, ними лікуються.

Красива калина й у пору цвітіння, і коли багрянє восени листя, і взимку, коли на тлі білого снігу червоніють її ягоди. Дівчата вишивали калину на сорочках, її вплітали у віночок. Калину оспівують у піснях, про неї складено легенди.

Мак. Для українців ця квітка — символ молодості і краси. Мак вважався також символом роду, бо в його головці вміщається дуже багато зернин.

Досліди, які рослини — символи України ростуть у твоєму місті (селі).

До тварин — символів українського народу належать: лелека, соловейко, ластівка, зозуля, журавель, півень.

Лелека. Це улюблений птах в Україні. Лелека завжди оселявся біля людей — на хатах, хлівах. Лелека — символ любові до батька й матері, до рідної землі, Батьківщини.

Соловей. Ця пташка є символом співучої української мови. Нездарма кажуть: «Українська мова чудова — неначе солов'їна!» Український народ дуже співучий. Саме в нас солов'ї висиджують пташенят, щоб від самого народження вони чули найкращі у світі пісні.

- Чи бачив ти колись лелеку? Де?
- Яка пташка гарно співає і є символом України?

Роздивись малюнок. На ньому зображено прапори різних держав. Знайди й покажи Державний Прапор України.

Роздивись малюнок. На ньому зображено дітей в українському національному одязі. Покажи, де на малюнку: вишиванка; фартух; віночок; чоботи; пояс; шаровари.

Запитання

1. Що таке народні символи?
2. Які рослини — символи України ти знаєш?
3. Яких тварин — символів України ти знаєш?
4. Чи є в тебе вишиванка?

РІДНИЙ КРАЙ

Роздивись малюнок, на якому дівчинка дивиться у вікно. Розкажи, що вона бачить.

- Що видно з вікна твого будинку?
- Де ти живеш: у місті чи селі?
- Як називається місто (село), у якому ти живеш?

Рідний край — це місце, де ти народився і живеш.

Михайлик і Марічка розповідають одне одному про свій рідний край.

Михайлик народився у селі, де будинки зведено на земельних ділянках. Вулицями села можуть рухатись автобуси й автомобілі.

У селі люди тримають свійських тварин: свиней, корів, кіз, гусей, курей. Село — це місце, де людина живе найближче до природи.

Марічка живе в місті — великому населеному пункті. Там зводять переважно багатоповерхові будинки. У цих будинках багато квартир, у яких живуть люди. У місті широкі вулиці, якими рухається транспорт: автомобілі, автобуси, тролейбуси, трамваї.

Роздивись малюнок. Покажи міські будинки. Потім знайди й покажи сільські будинки.

Тетянка й Микола живуть у місті. Бабуся Марія і дідусь Іван живуть у селі. Покажи на малюнку, хто де мешкає.

Хто живе ближче до природи: містяни чи селяни?

Роздивись малюнки й покажи, на який будинок схожа твоя домівка.

- У яких будинках живуть люди: у місті; у селі?
- З чого побудовано будинок, у якому ти живеш?

Роздивись малюнок. Полічи, скільки поверхів у кожному будинку. Назви ці будинки.

Запам'ятай!

Якщо в будинку один поверх, то це **одноповерховий будинок**, якщо два поверхи — **двоповерховий**, якщо три поверхи — **триповерховий**, якщо чотири поверхи — **чотириповерховий**. Якщо будинок має п'ять і більше поверхів, то це **багатоповерховий будинок**.

Пограйте з друзями: розкажіть одне одному, хто де живе.

Я живу в Моє місто (село) називається Я живу на вулиці ... , у будинку номер ... , у квартирі номер Мій будинок має ... поверхів. Його побудовано з Мій будинок ... кольору.

Роздивись малюнки. Покажи будинок із цегли й будинок із деревини.

Запам'ятай!

У кожного свій рідний край!

Дізнайся, як слід розуміти прислів'я.

☞ За морем тепліше, та вдома миліше. ☞

Запитання

1. Як називається твій рідний край?
2. Чим місто відрізняється від села?
3. Де беруть деревину для зведення будинку?
4. Чому людині завжди краще вдома?

ДОМІВКА

ТВОЯ ОСЕЛЯ

* * *

На зеленому горбочку,
у вишневому садочку
притулилася хатинка,
мов малесенька дитинка.

Леся Українка

Оселя в селі відрізняється від оселі в місті.

Роздивись малюнок. Це оселя в селі. Біля будинку, де живе сім'я, зазвичай є криниця, сарай, хлів, погріб. Також є сад або город. Для опалення приміщень будинку та приготування їжі може використовуватися піч.

- Як ти думаєш, що таке: сарай; хлів; погріб?
- Чи є біля твого будинку сад?

Роздивись малюнки. Такі будинки можуть бути як у селі, так і в місті. У сучасних будинках печей немає, бо використовується центральне опалення. У будинку є вітальня, спальні кімнати, кухня, ванна кімната, вбиральня.

Яке призначення: вітальні; спальної кімнати; кухні?

У містах зводять переважно високі будинки з ліфтами. У багатоповерхівках на кожному поверсі розміщено по кілька квартир. У квартирах є передпокій, вітальня, спальні кімнати, кухня, ванна кімната, вбиральня. Є балкони.

Подумай і скажи, чим відрізняються сільські й міські будинки.

Коли ти заходиш до оселі, потрапляєш у передпокій. Тут знімають верхній одяг, вішають його на вішалку або в шафу та перевзують-ся в капці.

На кухні готують їжу, їдять, миють посуд. Тут чисто й апетитно пахне!

У ванній кімнаті миються — приймають ванну або душ, перуть брудні речі.

Роздивись малюнки.

Закінчи речення.

Їжу готують на

Сплять у

Приймають гостей у

Знімають верхній одяг та перевзуються в капці у

Приймають душ, ванну у . . . кімнаті.

Діти граються і навчаються у . . . кімнаті.

Роздивись малюнки. Розкажи, що змінилося в кімнаті.

Послухай вірш.

* * *

Є у мене новий дім,
добре, затишно у нім.
Є передпокій, спальня, ванна,
є дитяча та вітальня.
Нові меблі я придбаю,
як розставити, не знаю.
Ви до мене приїздіть
і мені допоможіть.

Запитання

1. Що ти можеш розповісти про будинок, у якому живеш?
2. Які кімнати є у твоїй оселі?

МЕБЛІ

Роздивись малюнки. Шафа, комод, стіл, стілець, табуретка, ліжко, диван — це меблі. Розкажи, навіщо потрібен кожен предмет.

Які меблі є у твоїй оселі?

Відгадай загадки.

У спальні стоїть
і на ньому Сашко спить.

(Ліжко)

На стіні вона висить,
рядок книжок на ній стоїть.

(Книжкова полиця)

Він чотири ноги має,
кожен на нього відпочити сідає.

(Стілець)

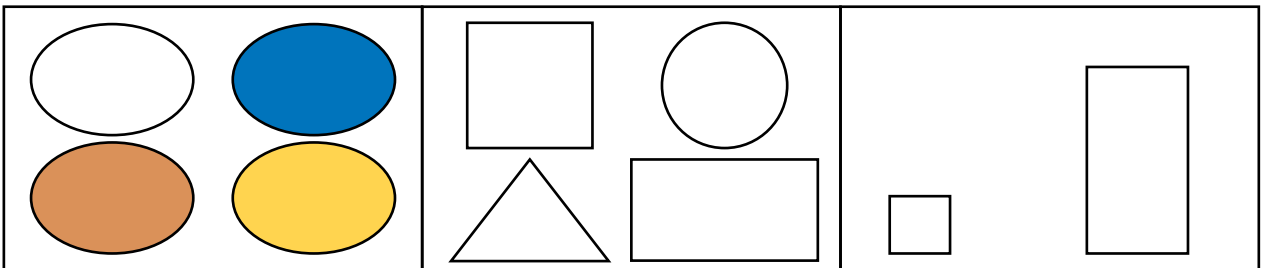
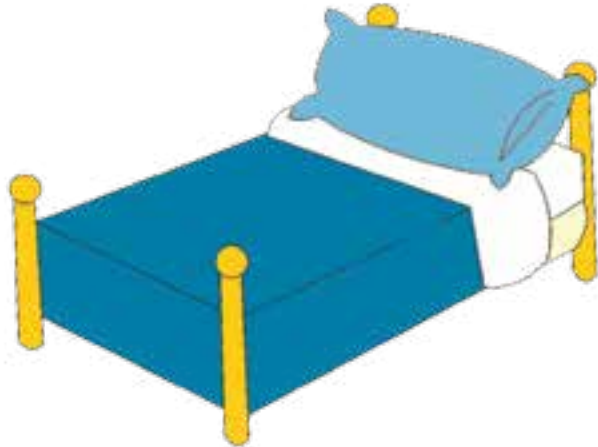
Роздивись малюнки й склади за ними відповідні речення.
Почни так: «Хлопчик стоїть біля шафи».

Опиши кожен предмет за планом.

1. Для якої кімнати використовується?
2. Якого кольору?
3. Якої форми?
4. Якого розміру?

Запитання

1. Які меблі є у твоїй кімнаті?
2. На чому ти спиш?
3. Які меблі є в кухні?
4. Які меблі є у вітальні?

ТЕХНІКА В ДОМІ

Роздивись на малюнках, як змінився побут людей із появою в домі техніки.

У кожного вдома є «помічники», які допомагають приготувати їжу, випрати й випрасувати речі, прибрати в оселі, охолодити чи зігріти повітря тощо. Це **побутова техніка**, або **побутові прилади**, що працюють за допомогою електроенергії.

Запам'ятай!

Користуватися електроприладами треба дуже обережно і тільки під наглядом дорослих.

Покажи, який малюнок «зайвий». Поясни свою відповідь.

Пригадай, які електроприлади є у твоїй оселі.

Багато електроприладів використовують на кухні.

У холодильнику зберігають продукти, щоб вони не зіпсувалися. У духовій шафі можна приготувати смачний пиріг. За допомогою кухонного комбайна можна подрібнити овочі для салату, м'ясо для котлет, замісити тісто. Електрочайник підігріє воду для приготування чаю.

У ванній кімнаті зазвичай є пральна машина, у якій перуть брудні речі. Феном сушать волосся після купання.

У кімнаті є телевизор і комп'ютер.

Запитання

1. Чи може твоя сім'я обійтися без побутової техніки?
2. Якими електроприладами користується твоя сім'я на кухні?

ПОСУД

Посуд — це предмети для приготування, споживання та зберігання їжі.

Кухонний посуд використовують для приготування та зберігання їжі.

Столовий посуд використовують для сервірування стола.

Столові прибори — це ложки, виделки, ножі.

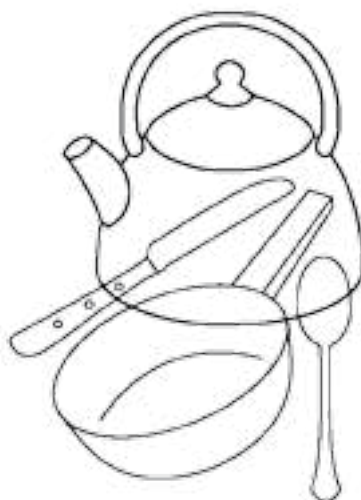
Роздивись малюнки. Назви кожен предмет.

Відгадай загадки. Знайди на малюнку відгадки.

Сама не їм,
а всіх годую.
(Ложка)

На голові ґудзичок,
у носі решето,
одна рука,
та й та на спині.
(Чайник)

Без рук, без ніг,
все кришить.
(Ніж)

Качка в морі —
хвіст на волі.
(Ківшик)

Роздивись малюнки. Добери столові прибори до кожної страви.

Закінчи речення.

Суп я буду їсти (чим?)

Пиріг я буду різати (чим?)

Цукор в чай я покладу (чим?)

Макарони я буду їсти (чим?)

Морозиво я буду їсти (чим?)

Відгадай загадку.

Застеляю я столи, накриваю всі кути,
бо прикрасою стола завжди я була.

(Скатерка)

Запам'ятай!

Послідовність сервірування стола

1. Накрити стіл скатеркою.
2. Розставити тарілки.
3. Розкласти столові прибори.
4. Розставити склянки.
5. Поставити на стіл серветки.

- Хто у твоїй сім'ї сервірує стіл?
- Навіщо на столі потрібні серветки?

Роздивись малюнки і знайди відмінності. Назви їх.

Роздивись малюнки. Назви зображені продукти. Назви зображений посуд. Покажи посуд, у якому зберігають кожен продукт.

Роздивись малюнки. Назви зображений посуд. Яких частин посуду не вистачає?

Запитання

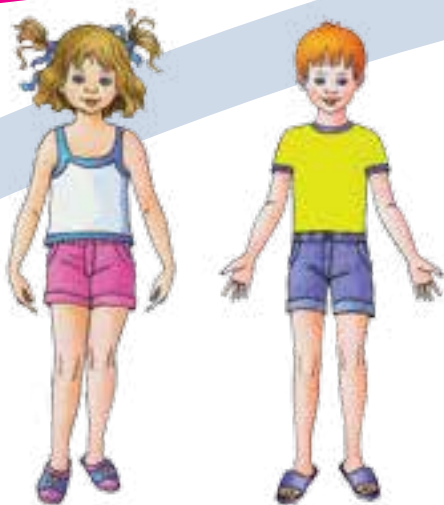
1. Для чого потрібен кухонний посуд?
2. Яким столовим прибором їдять морозиво?
3. Як ти вважаєш, навіщо стіл накривають скатеркою?

ЛЮДИНА

Роздивись малюнки і з'ясуй, що ми будемо вивчати в цьому розділі.

Твоє тіло

Твоє здоров'я

Як ти пізнаєш світ

Твої одяг і взуття

Твій настрій

Будь уважним

ТВОЄ ТІЛО

Роздивись малюнок. Покажи: де дівчинка, а де хлопчик.

- У кого з намальованих дітей світле волосся, а в кого темне? У кого довге волосся, а в кого коротке? У кого кучеряве волосся, а в кого пряме?
- У кого карі очі, а в кого блакитні?
- Хто вищий на зріст, а хто нижчий?

Придумай дітям імена й опиши їх за зразком.

«У хлопчика . . . волосся . . . , . . . , У нього . . . очі. Він . . . за дівчинку . . .».

Люди на нашій планеті відрізняються одне від одного навіть кольором шкіри.

Покажи, у кого із зображених дітей: світла шкіра; темна шкіра; жовта шкіра. Якого кольору твоя шкіра?

Усі люди різні, але будова тіла в них однакова.

Голова, шия, тулуб, руки, ноги — це **частини тіла людини**.

Роздивись малюнок. Назви й покажи частини тіла дітей.

- Покажи на собі частини тіла.
- Подумай, які частини тіла людини є парними (по дві).

Запитання

1. Хто ти — хлопчик чи дівчинка?
2. Які в тебе очі, волосся? Якого кольору твоя шкіра?
3. Які імена хлопчиків і дівчаток ти знаєш?

БУДЬ ЗДОРОВИМ!

У здорової людини нічого не болить. У неї бадьорий настрій, гарний апетит, міцний сон.

Здорова дитина залюбки навчається і активно відпочиває.

Роздивись малюнки і розкажи, що потрібно робити, аби бути здоровим.

Запам'ятай!

Щоб бути здоровим:

- дотримуйся режиму дня, вчасно лягай спати;
- дотримуйся особистої гігієни;
- гуляй на свіжому повітрі, більше рухайся, загартовуйся;
- правильно і вчасно харчуйся;
- займайся спортом;
- якщо захворів, то дослухайся до порад лікаря;
- доброзичливо стався до людей і тварин.

РЕЖИМ ДНЯ ШКОЛЯРА

Дотримуватися правильного режиму дня означає: в один і той самий час прокидатися, снідати, іти на навчання, обідати, відпочивати, вечеряти, лягати спати.

Запам'ятай!

Якщо хочеш бути здоровим, то дотримуйся режиму дня.

Роздивись малюнки. Назви, що робить хлопчик.

Так потрібно розпочинати свій день, щоб бути здоровим!

- Що ти робиш після того, як прокинувся?
- Хто застеляє твоє ліжко?
- Чи робиш ти ранкову зарядку?

Більшість людей удень працюють, навчаються, активно відпочивають, а вночі сплять. Спати вночі корисно для здоров'я. Той, хто не виспався вночі, удень почувається стомленим. Через постійне невисипання людина може захворіти.

За малюнками опиши день школяра.

За малюнками опиши вечір школяра.

Склади з батьками свій розпорядок дня. Використай фотографії своїх щоденних справ. Дотримуйся складеного розпорядку.

Запитання

1. Що ти робиш, коли повертаєшся зі школи?
2. Що ти робиш увечері?
3. О котрій годині ти лягаєш спати?

ОСОБИСТА ГІГІЄНА

Особиста гігієна — це догляд за власним тілом: шкірою, волоссям, зубами, нігтями.

Запам'ятай!

Дотримання правил особистої гігієни — запорука міцного здоров'я.

Розкажи за малюнками правила догляду за тілом.

Запам'ятай!

Правила особистої гігієни

- Мий руки з милом.
- Чисть зуби два рази на день.
- Регулярно приймай душ або ванну.
- Розчісуй волосся гребінцем або щіткою.
- Регулярно обстригай нігті на руках і ногах.
- Користуйся одноразовими серветками.

Догляд за руками

За малюнками розкажи, у яких випадках обов'язково треба мити руки.

- Після відвідання вбиральні

- Перед їдою

- Після спілкування з тваринами

- Після чхання

- Після прогулянки

- Після того, як тримав гроші

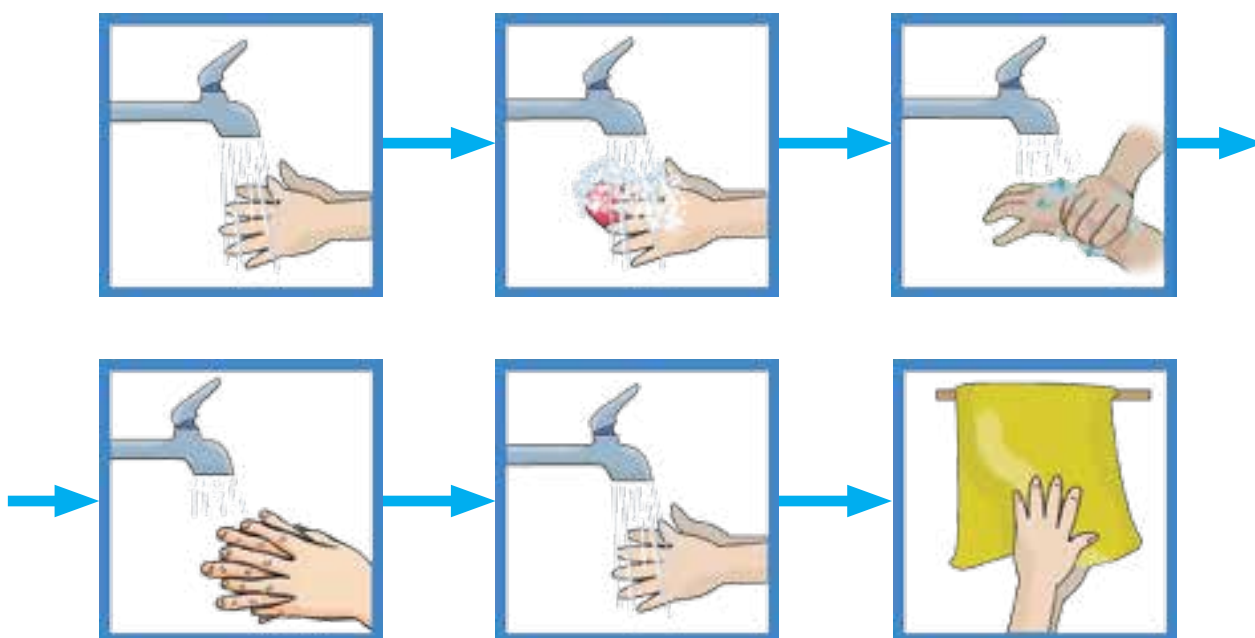
Подумай і скажи, коли ще треба мити руки.

Там, де бруд, живуть мікроби. Вони крихітні, тому ми їх не бачимо. Мікроби є всюди. Деякі мікроби спричиняють хвороби. Таких поганих мікробів багато на ручках дверей, у вбиральні, на грошах, на предметах у місцях скупчення людей. Щоб мікроби не потрапили до твого організму і не спричинили хворобу, треба ретельно мити руки з милом.

Щоб руки були чистими, їх потрібно правильно мити.

Розкажи за малюнками, як правильно мити руки.

Відгадай загадку.

Нею миюсь я щодня.

Як нема її — біда.

Звісно, діти, це —

(вода)

Чому, на твою думку, не можна брати до рота пальці?

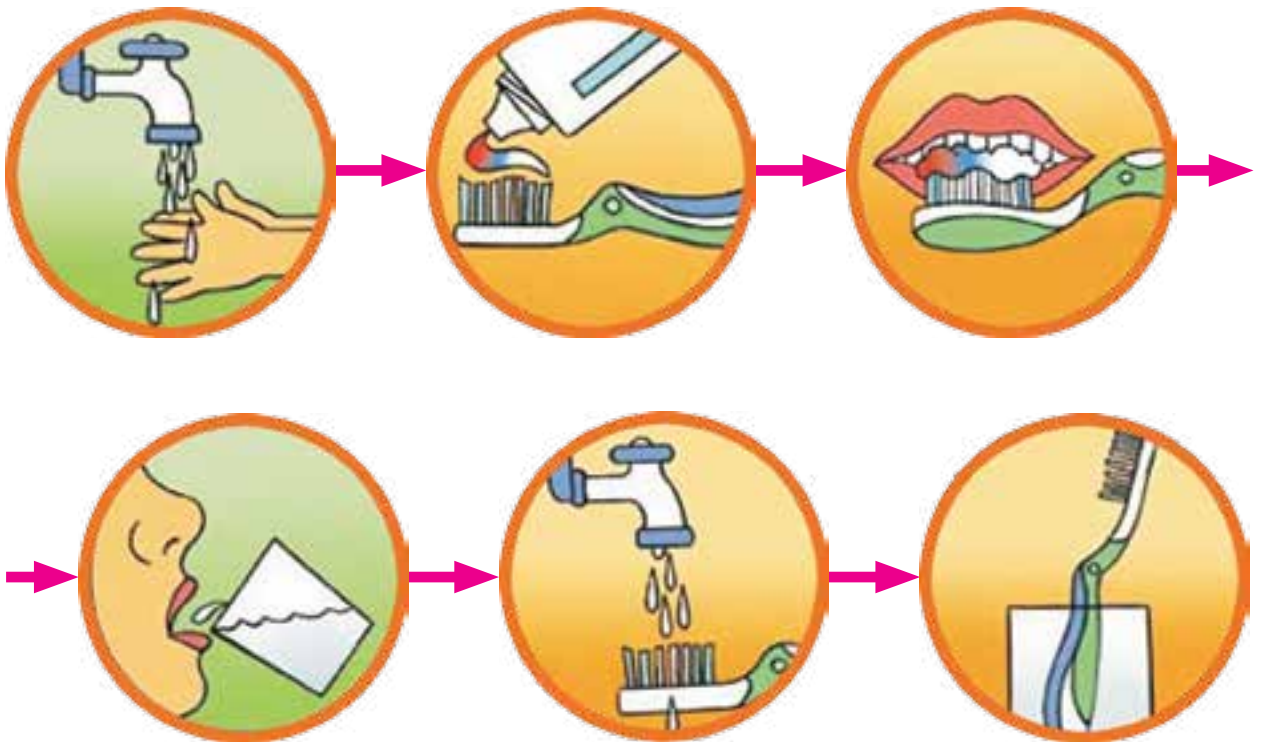
Догляд за зубами

Мікроби, що спричиняють хвороби, можуть жити на зубах. Через це зуби руйнуються. Особливо мікробам подобається, коли на зубах залишаються часточки солодкої їжі. Тому важливо чистити зуби.

Щоб зуби були здоровими, міцними й білими, їх необхідно чистити вранці і перед сном упродовж 1—2 хвилин.

 Подумай, навіщо людині зуби.

 Розкажи за малюнками послідовність чищення зубів.

 Запам'ятай!
Зубна щітка має бути в кожного своя.

- Скільки разів на день потрібно чистити зуби?
- Якого кольору твоя зубна щітка?

Догляд за тілом

Запам'ятай!

Виконуй правила особистої гігієни щодня. Тоді ти будеш здоровим, гарним і впевненим у собі. Інші діти й дорослі будуть залюбки спілкуватися з тобою.

Роздивись малюнки. Розкажи, хто як умивається. Чому всім потрібно дбати про чистоту тіла?

Щоб бути чистим і здоровим, потрібно регулярно приймати душ або ванну.

Підтримувати тіло в чистоті тобі допомагають мило й твої власні мочалка та рушник.

Запам'ятай!

Після душу завжди вдягай чисті білизну й одяг.

Догляд за волоссям

Волосся може бути світлого або темного кольору, довге чи коротке, пряме або кучеряве.

Зачіски у школярів мають бути охайними.

Опиши за малюнками волосся і зачіски в дітей.

- Яке волосся в тебе?
- Яке волосся у твоїх мами й тата?

Щоб завжди мати охайний вигляд, за волоссям потрібно доглядати: мити, розчісувати, вчасно підстригати.

Зазвичай волосся підстригають перукарі в перукарнях. А вдома волосся потрібно регулярно мити й розчісувати кілька разів на день. Гребінець у кожного має бути свій.

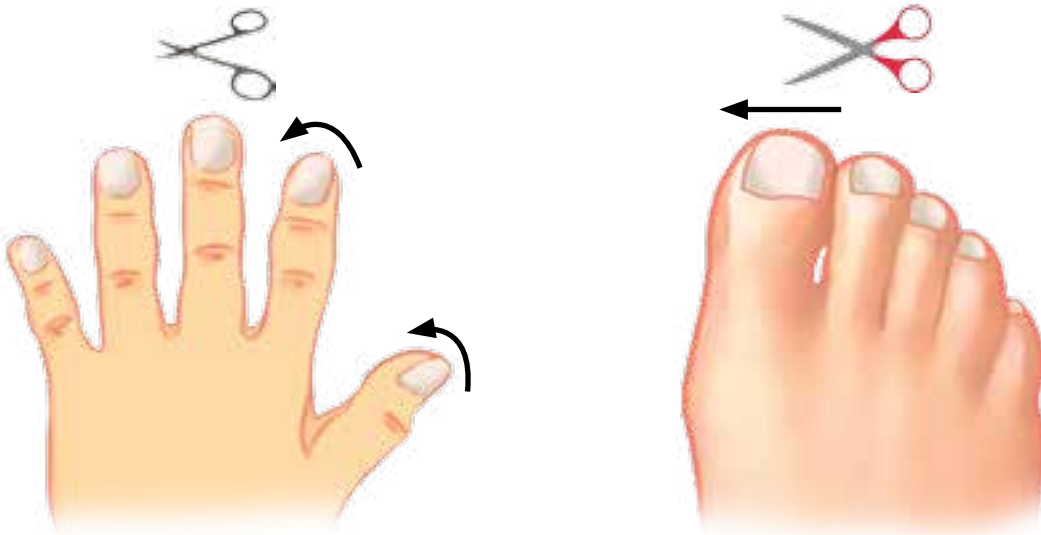

Опиши за малюнками, як правильно доглядати за волоссям.

Догляд за нігтями

Під нігтями нагромаджуються бруд і мікроби. Тому нігті потрібно регулярно обстригати, краще після миття.

Запам'ятай!

Нігті на руках слід обстригати щотижня, а на ногах — раз на два тижні.

Коли ти хворієш

Хвора людина відчуває слабкість, біль. У неї сумний настрій, поганий апетит, неспокійний сон.

Найчастіше люди хворіють тому, що неправильно поведуться: не дотримуються правил особистої гігієни й режиму дня, мало рухаються і нечасто бувають на свіжому повітрі, неправильно харчуються. А ще бувають інфекційні хвороби. Їх спричиняють мікроби.

Запам'ятай!

Мікроби можуть потрапити у твій організм:

- з брудною водою, немитими фруктами та овочами;
- з крапельками слини, якщо хтось поруч кашляє або чхає;
- через брудні руки.

Запам'ятай!

Якщо в тебе щось болить, то відразу скажи про це батькам або вчителю.

- Як мікроби можуть потрапити в організм людини?
- До кого ти звертаєшся по допомогу, коли нездужаєш?

Якщо ти захворів, то потрібно залишатися вдома й викликати лікаря. Призначені лікарем ліки можна приймати лише під наглядом дорослих.

Якщо в тебе нежить або кашель, то користуйся паперовими серветками. Витирай ніс, чхай і кашляй у серветку. Після цього викинь серветку і вимий руки. Якщо в тебе немає серветки, то кашляй у зігнуту в лікті руку.

Загартувуй свій організм

Розкажи за малюнками, що допоможе тобі мати міцне здоров'я.

- Щодня робити ранкову зарядку.

- Грати в рухливі ігри на свіжому повітрі.

- Відвідувати спортивні секції.
- Займатися спортом на дозвіллі.

- Які спортивні секції ти знаєш?
- Якими видами спорту можна займатися, не відвідуючи спеціальних секцій?

- Гуляти на свіжому повітрі в будь-яку погоду.

- Приймати сонячні ванни.
- Купатись у водоймах.

Розкажи, де можна гуляти на свіжому повітрі в різні пори року.

Запитання

1. Яких правил особистої гігієни ти дотримуєшся?
2. Коли треба мити руки?
3. Чому потрібно чистити зуби?
4. Як часто ти приймаєш душ або ванну?
5. Як ти доглядаєш за волоссям?
6. Чому люди хворіють?
7. Що ти робиш для того, щоб бути здоровим?

ТВОЄ ХАРЧУВАННЯ

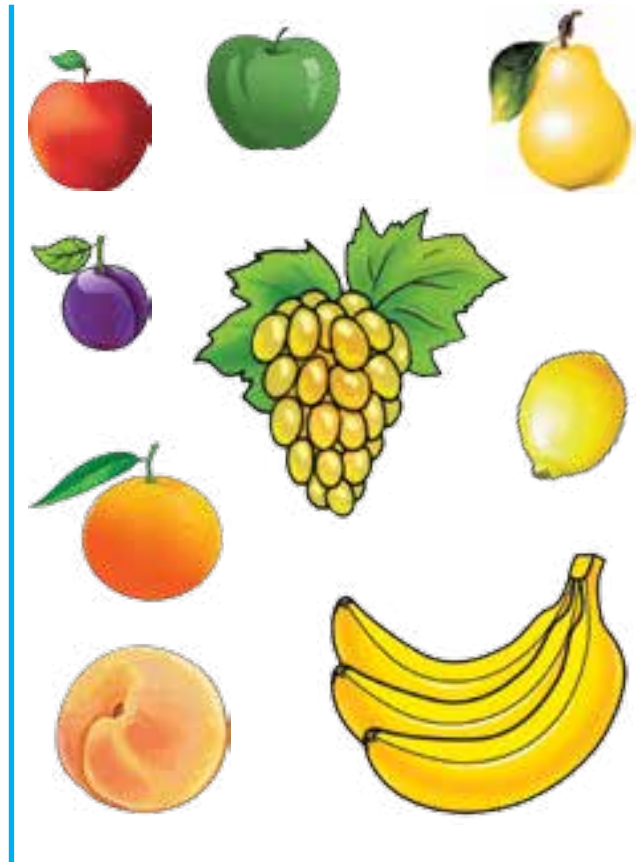
Без їжі життя людини неможливе. Тобі потрібно добре харчуватися, щоб рости, бути здоровим, бадьорим, мати сили для навчання і активного відпочинку.

Роздивись зображені продукти харчування. Це — **корисні продукти**.

• Це — **овочі**.

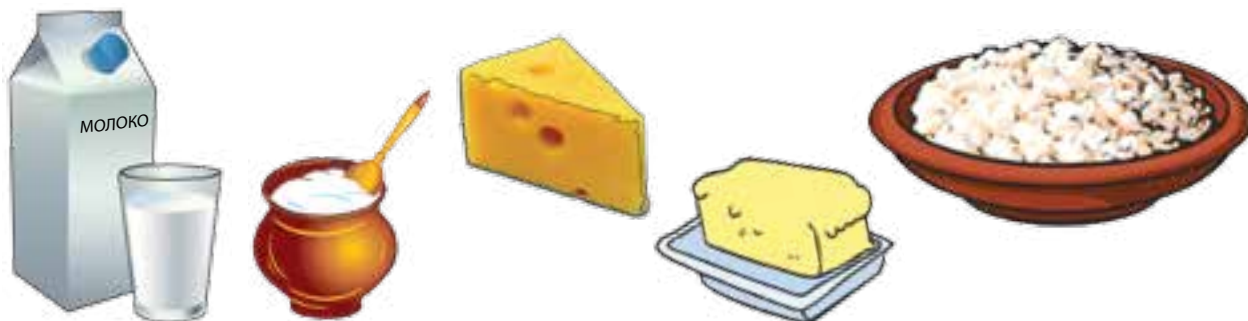
• Це — **фрукти**.

• Це — **крупя**.

• Це — хліб та інші продукти з борошна.

• Це — молочні продукти.

• Це — м'ясні продукти та яйця.

• Це — рибні продукти.

- Які молочні продукти тобі смакують?
- Які фрукти ти любиш споживати?
- Звідки беруться яйця?

Овочі, фрукти, ягоди перед споживанням необхідно ретельно **мити**. Деякі продукти (картопля, морква) потрібно **обчищати**.

Є продукти, які перед споживанням потрібно **зварити**. Це макарони, крупи, картопля.

Є продукти, які **смажать**: риба, м'ясо, яйця.

Є продукти, які **печуть**: хліб, пироги.

Твоя їжа має бути корисною і різноманітною.

Запам'ятай!

Щодня споживай овочі, фрукти, хліб, каші, молочні, м'ясні та рибні продукти. Якнайменше ласуй солодощами.

Продукти мають бути свіжими. Свіжа їжа має приємний запах і привабливий вигляд.

Запам'ятай!

Зіпсовану їжу, що погано пахне і має неприємний вигляд, споживати не можна.

Щоб бути здоровим, харчуватися потрібно правильно і вчасно.

Запам'ятай!

Правила споживання їжі

- Перед їдою ретельно вимий руки з милом.
- За столом сиди прямо. Не крутись, не розмовляй.
- Їж не поспішаючи. Ретельно пережовуй їжу із закритим ротом.
- Харчуйся 4—5 разів на день в один і той самий час.
- Не переїдай. Не наїдайся на ніч.
- Закінчивши їсти, витри рота серветкою.

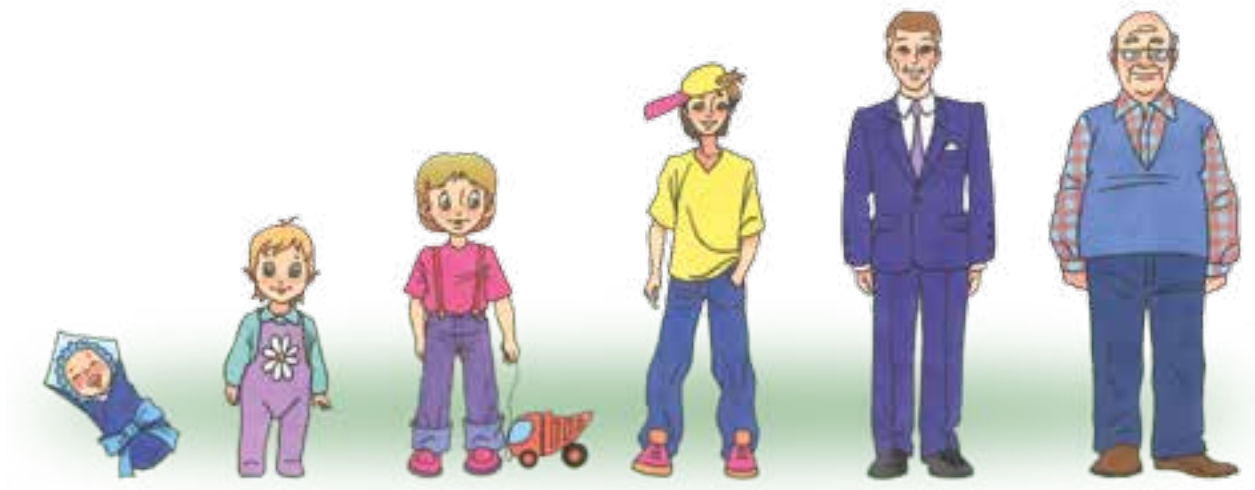
Запитання

1. Навіщо тобі потрібно харчуватися?
2. Які корисні продукти ти знаєш?
3. Чи корисні для здоров'я тістечка й торти?
4. Чи можна споживати їжу, що неприємно пахне? Чому?
5. Яких правил споживання їжі ти дотримуєшся?

ТИ РОСТЕШ І ЗМІНЮЄШЯ

Роздивись малюнки. Покажи: немовля; малюка; дитину; підлітка; чоловіка; дідуся.

Усе живе росте. Ростеш і ти.

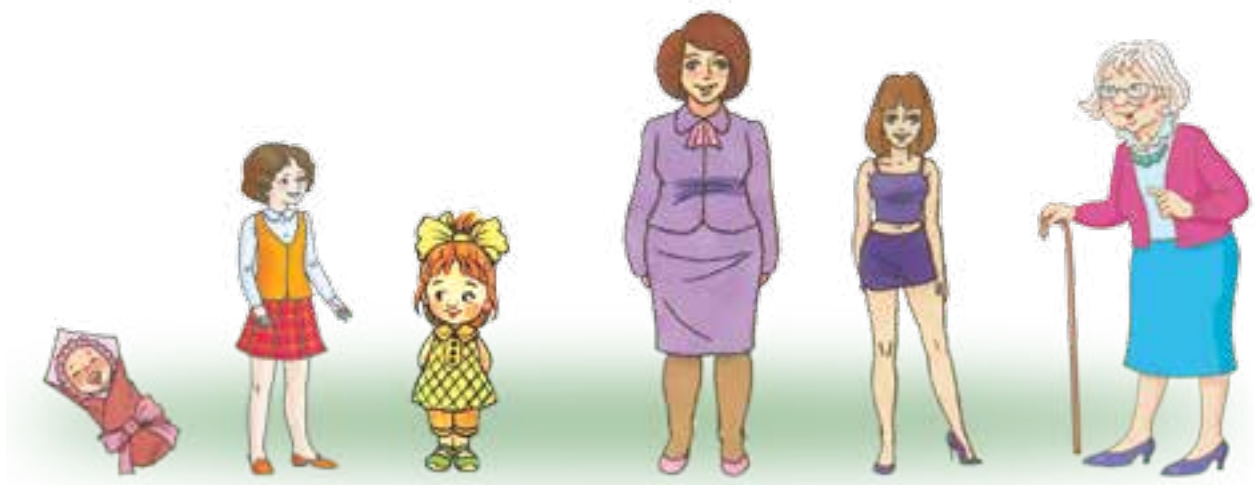
Протягом життя людини змінюється її зовнішність. Це відбувається через те, що змінюється вік людини.

За малюнками розкажи, як змінюється зовнішність людини протягом життя.

Покажи зображення людей від наймолодшого до найстаршого.

Уважно роздивись зображення дітей і дорослих. Придумай імена дівчаткам і хлопчикам.

Покажи, якою стане кожна дитина, коли подорослішає. Як ти здогадався?

Наприклад, білява дівчинка Настя, коли виросте, стане жінкою Анастасією. Чорнявий хлопчик Мишко, коли виросте, стане чоловіком Михайлом.

- Які жіночі і чоловічі імена ти знаєш?
- Які імена тобі найбільше подобаються?

За малюнками розкажи, як із віком будеш змінюватися ти. Знайди на малюнку дитину свого віку, наприклад дівчинку. Дівчинка виросте в дівчину, потім — у жінку, а коли їй буде багато років, вона стане бабусею.

Дівчинка

Дівчина

Жінка

Бабуся

Хлопчик

Юнак

Чоловік

Дідусь

Так люди змінюються зовні впродовж життя.
А ще людина, доки живе, весь час навчається чогось нового, плідно працює. І це також змінює людину.

Дитина дорослішає, коли навчається самостійно робити щось нове.

Роздивись малюнки і скажи, що ти вмієш гарно робити самостійно.

Запам'ятай!

Чим дорослішим ти стаєш, тим більше справ ти можеш робити самостійно.

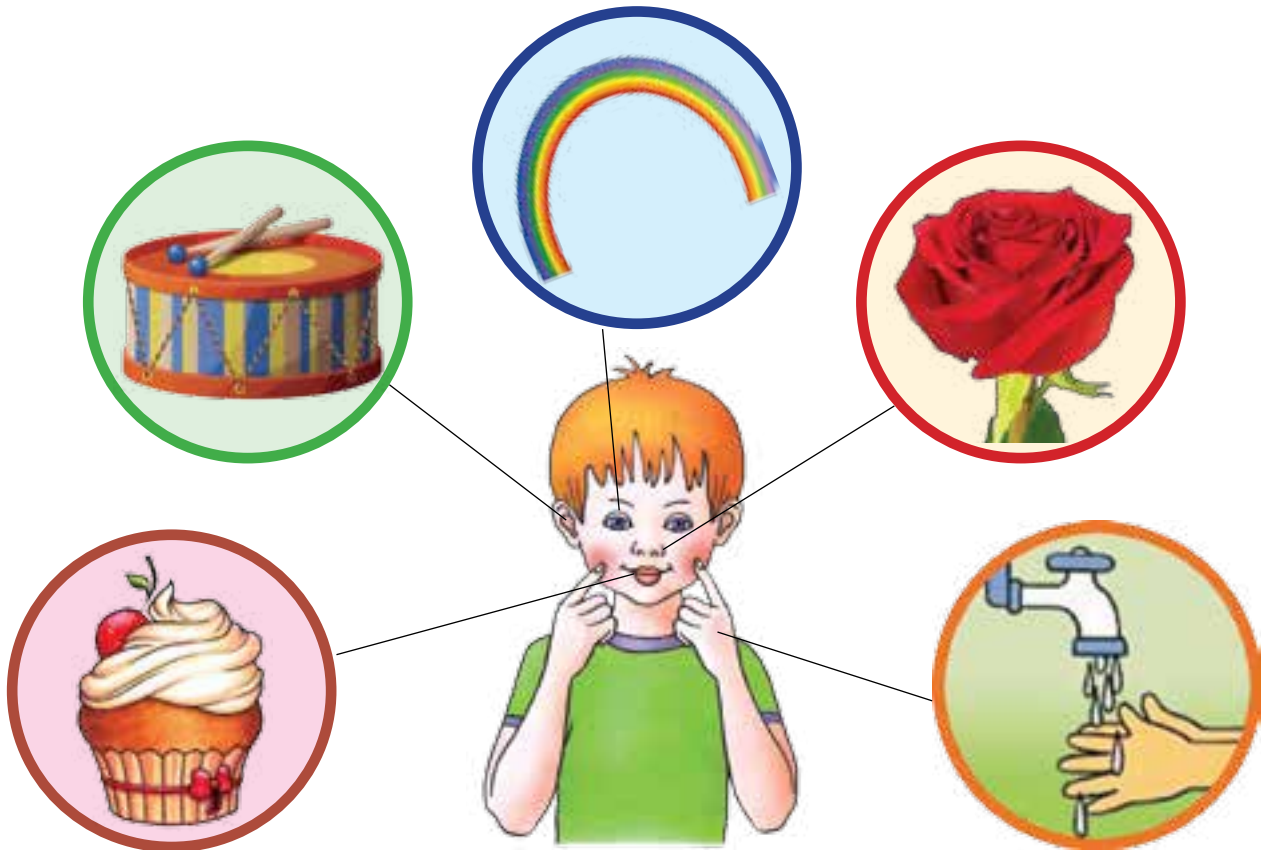

Запитання

1. Що нового ти навчився робити, ставши учнем?
2. Чого б ти ще хотів навчитися?

ЯК ТИ ПІЗНАЄШ СВІТ

В організмі людини є помічники, які дають змогу дізнаватися про все на світі. Це — **органи чуття**. Люди сприймають навколишній світ за допомогою очей, вух, носа, язика та шкіри.

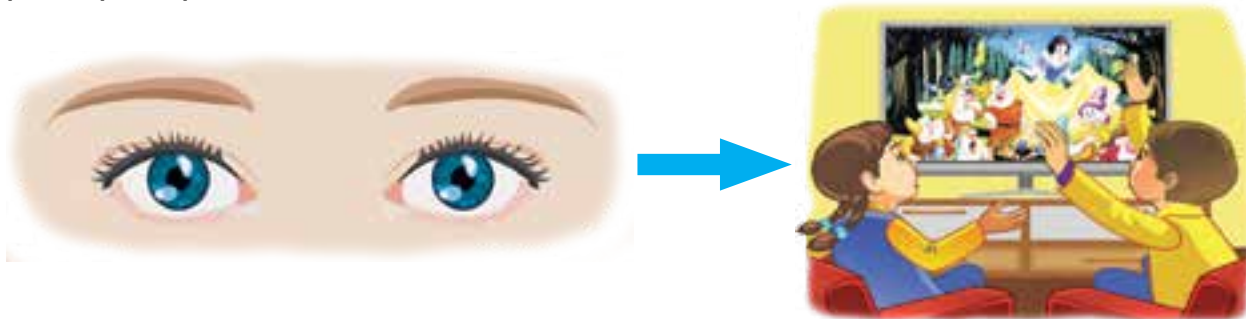

Покажи на малюнку, де в песика та в котика органи чуття — очі, вуха, ніс, язик. Спробуй пояснити, для чого вони тваринам.

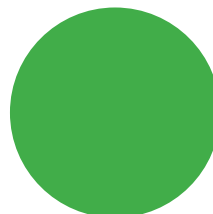
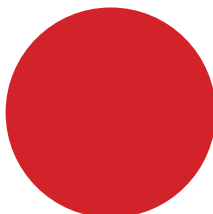
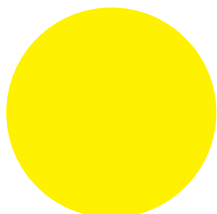

ТВОЇ ОЧІ

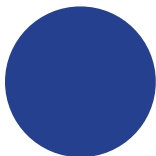
Очі потрібні людині, щоб бачити, розрізняти кольори, форму, розміри предметів.

 Скажи, чим відрізняються намальовані круги. Завдяки чому ти дізнався про це?

 Назви форми. Знайди предмети, схожі за формою.

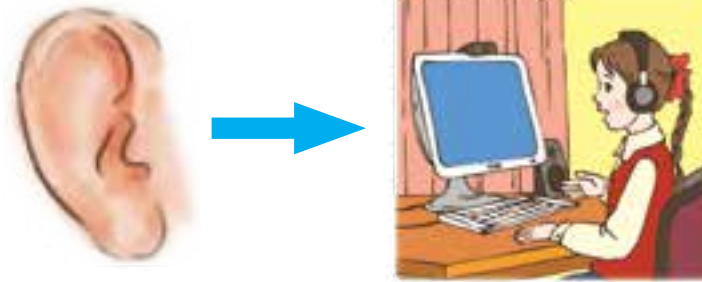
 Відгадай загадку.

Маленькі, кругленькі, весь світ бачать.

(Очі)

ТВОЇ ВУХА

Вуха потрібні людині, щоб чути й розрізняти звуки.

За малюнками розкажи, що ми чуємо.

Відгадай загадку.

Вміємо слухати тишу, чуємо вітер і бурю.

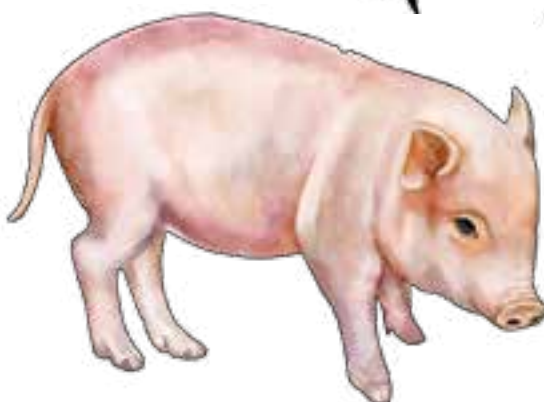
В куточку чуємо мишу, а в гаї кує зозуля.

Чуємо, як дзижчить муха, бо в нас є

(вуха)

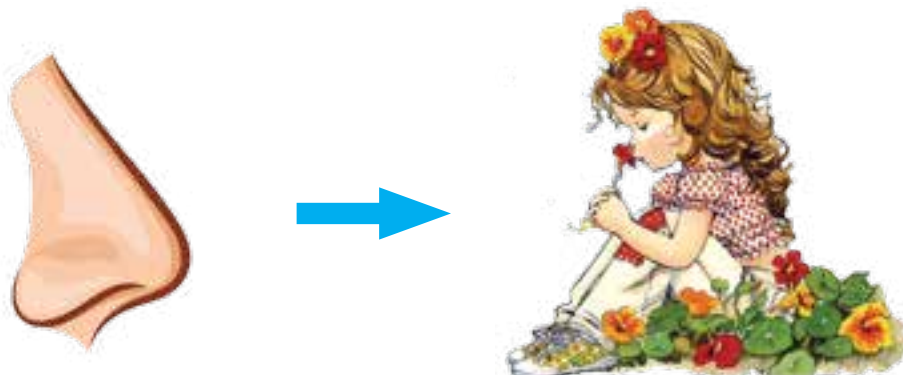

Уважно роздивись малюнки. Відтвори звуки, які видають предмети й тварини.

ТВІЙ НІС

Ніс потрібен людині, щоб дихати, відчувати й розрізняти запахи.

 За малюнками розкажи, що пахне, а що не пахне. Звідки ти це знаєш?

 Роздивись малюнки. Назви предмети, які для тебе мають: приємний запах; неприємний запах. Що не пахне?

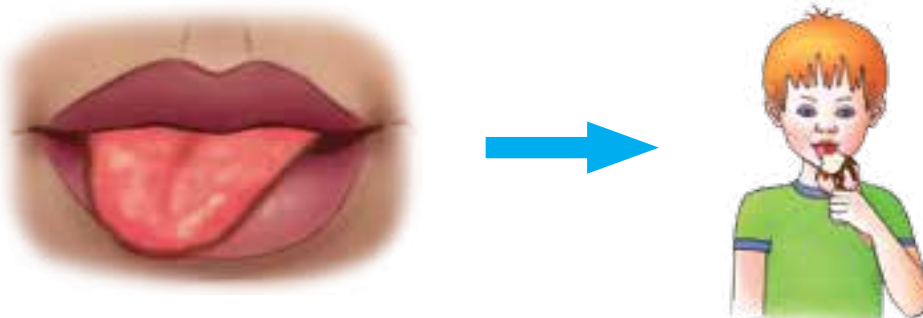
 Відгадай загадку.

Сопе, хропе, а часом чхає, сюди-туди зазирає.
На морозі замерзає, бо одежини не має.

(Ніс)

ТВІЙ ЯЗИК

Завдяки язика людина не лише розмовляє, а й відчуває смак їжі.

 За малюнками розкажи: що солодке; що солоне; що гірке; що кисле.

 Роздивись малюнки. Назви продукти, які тобі: смакують; не смакують.

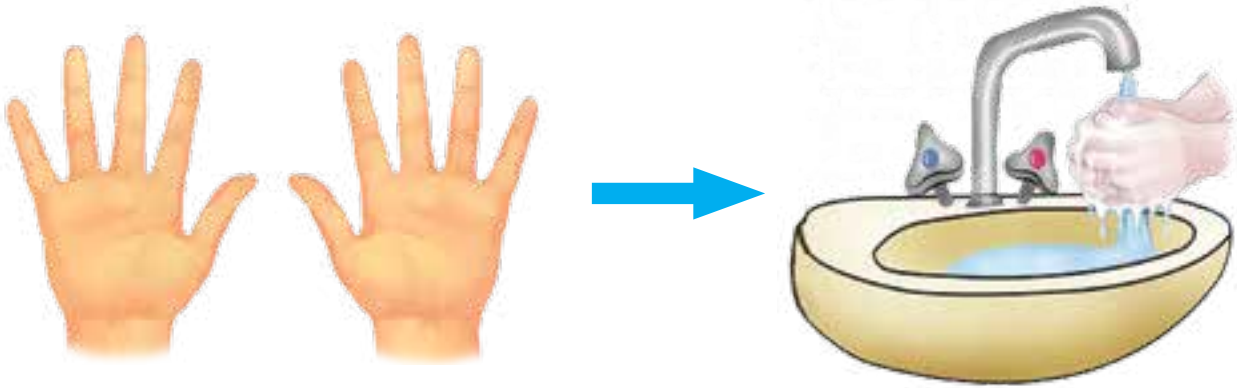
 Відгадай загадку.

Можу я пожартувати, можу посміятись,
можу смак я розпізнати, казку розказати...
Ой, веселий я дружок, звати мене

(язичок)

ТВОЯ ШКІРА

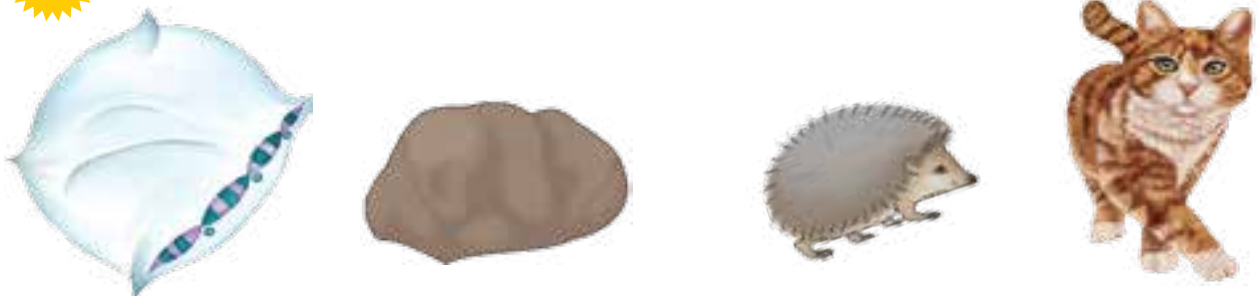
Шкіра — захисник тіла людини. А ще шкірою ти відчуваєш, коли до тебе торкаються. На дотик ти можеш розрізнити гарячі або холодні предмети, м'які або тверді, гладенькі або шорсткі.

Роздивись малюнки. Назви, що гаряче, а що холодне.

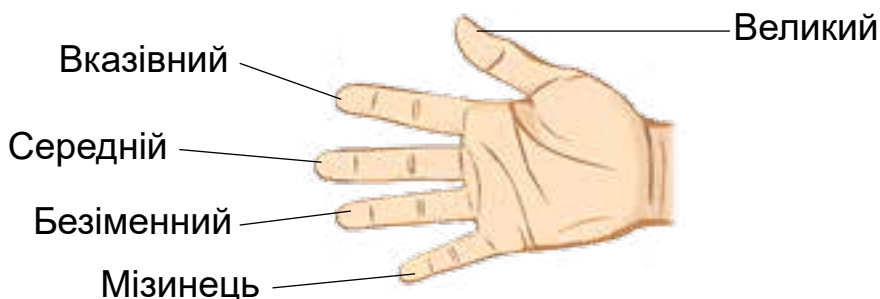
Скажи, які на дотик зображені предмети й тварини.

Найбільш чутливі в людини кінчики пальців. У людини на кожній руці по п'ять пальців. Чи знаєш ти, як називається кожен палець?

За малюнком назви правильно всі пальці руки.

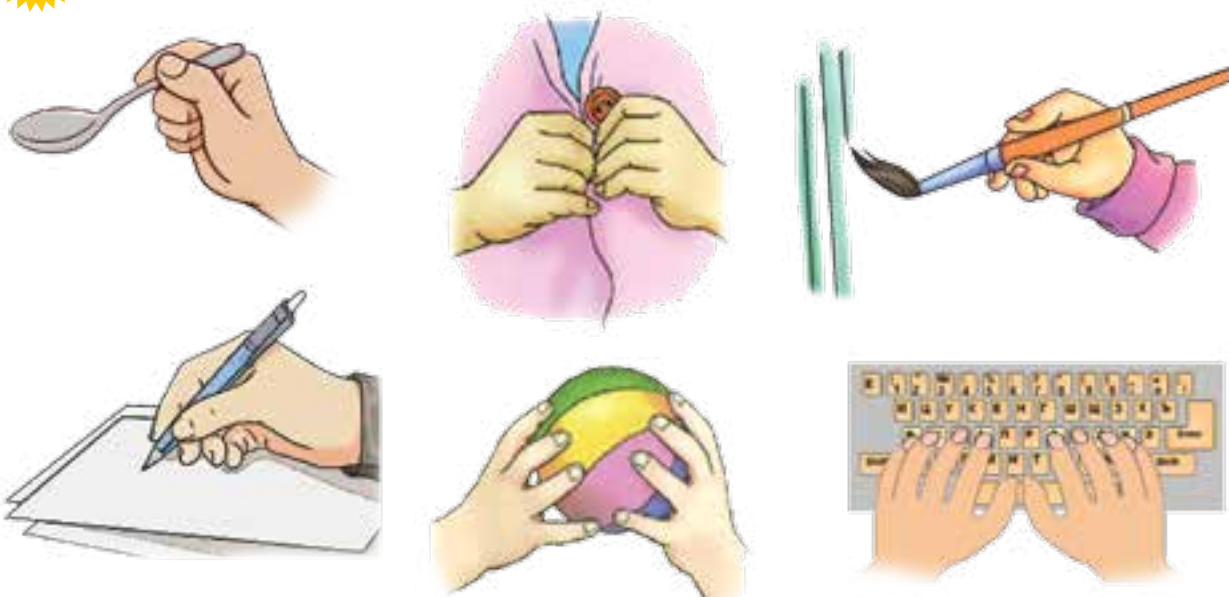

Запам'ятай!

Чим більше ти будеш знати про своє тіло, тим краще зможеш доглядати за ним.

Покажи й скажи, що люди роблять пальцями.

Запитання

1. Які органи чуття ти знаєш?
2. Завдяки чому ти бачиш усе довкола?
3. Завдяки чому ти розрізняєш звуки?
4. Завдяки чому ти розрізняєш запахи?
5. Що ти вмієш робити пальцями?

ТВОЇ ОДЯГ І ВЗУТТЯ

ВИДИ ОДЯГУ ТА ВЗУТТЯ

Одяг і взуття — це предмети, що захищають тіло людини від холоду, спеки, негоди.

Одяг і взуття бувають чоловічими, жіночими та дитячими — для хлопчиків і дівчаток.

Одяг і взуття є домашні, спортивні, повсякденні, святкові.

Роздивись малюнки. Це — одяг і взуття різного призначення.

- Це — **домашні одяг і взуття**. Їх носять удома.

- Це — **спортивні одяг і взуття**, у яких займаються фізкультурою і спортом.

- Це — повсякденні одяг і взуття. Їх носять щодня.

- Це — святкові одяг і взуття, що призначені для урочистих подій.

Запитання

1. Які одяг і взуття тобі подобаються найбільше?
2. У що ти вбираєшся, коли йдеш: на свято; на тренування?

СЕЗОННІ ОДЯГ І ВЗУТТЯ

Є одяг для зими, весни, літа й осені.

Роздивись малюнки. Покажи й назви, які речі хлопчик може вдягнути взимку, а дівчинка — влітку.

Роздивись малюнки. Покажи й назви, що тут зайве. Чому?

Запитання

1. Які одяг і взуття ти носиш узимку?
2. Які літні одяг і взуття тобі подобаються найбільше?

ДОГЛЯД ЗА ОДЯГОМ І ВЗУТТЯМ

Запам'ятай!

Будь акуратним щодня. Доглядай за своїми одягом і взуттям.

- Акуратно складай одяг або вішай на вішалці у шафу.

- Після прогулянок очищай взуття від бруду й став у належне місце.

Запитання

1. Як ти доглядаєш за своїми одягом і взуттям?
2. Що потрібно робити, аби мати охайний вигляд?

ТВІЙ НАСТРІЙ

У кожної людини буває різний настрій. Якщо людина здорова, задоволена, то в неї гарний настрій. Якщо людина нездужає, чимось незадоволена, то й настрій у неї псується.

Запам'ятай!

Радість, сміх, спокій корисні для здоров'я!

Настрій людини можна визначити за виразом її обличчя.

Роздивись піктограми. Зверни увагу на очі, брови, рот. Скажи, якому настрою відповідає вираз кожного обличчя.

Радість

Сум

Спокій

Злість

Переляк

Роздивись малюнки. Скажи, у кого який настрій (радісний, сумний, спокійний, сердитий).

За малюнками розкажи, що відбувається. Для кожної ситуації добери відповідну піктограму.

Якщо тебе щось засмутило, налякало, розізлило, то розкажи про це своїм рідним або вчителю. Тебе обов'язково заспокоять і дадуть тобі корисну пораду.

Запам'ятай!

Твій настрій передається іншим людям. Тому зберігай гарний настрій і даруй радість іншим.

Скажи, що відчувають діти на кожному малюнку. До кожного малюнка добери відповідну піктограму.

Запитання

1. Який настрій буває в тебе?
2. Чи корисні для здоров'я сум, сльози, злість?
3. Чому потрібно зберігати гарний настрій?

БУДЬ УВАЖНИМ

БЕЗПЕЧНА ПОВЕДІНКА НА ВУЛИЦІ

Запам'ятай!

На вулиці будь дуже уважним!

Переходь вулицю тільки пішохідним переходом.

Пішохідні переходи бувають наземні, підземні та надземні.

Роздивись малюнки. Покажи наземний, підземний і надземний пішохідні переходи. Зверни увагу на знаки, якими позначено пішохідні переходи.

Світлофор допомагає пішоходам безпечно перейти вулицю.

Різні скельця є у мене:
червоне, жовте і зелене.

Можу ними я сказати:

«Йти», «Стояти», «Зачекати».

ОСОБИСТА БЕЗПЕКА

За межами домівки і школи ти опиняєшся серед не знайомих тобі людей. Пам'ятай, що не всі незнайомці бажають тобі добра.

Запам'ятай!

Не спілкуйся з незнайомими людьми.

На всі пропозиції незнайомця відповідай: «Ні».

Роздивись малюнки. Запам'ятай **правила особистої безпеки**.

- Спілкуйся на вулиці тільки з рідними, друзями або добре знайомими людьми.

- Іграшки або солодощі бери тільки в рідних або друзів.
- Сідай у машину тільки з рідними людьми.

- Гуляй тільки зі знайомими й рідними людьми. Гуляй на дитячих і спортивних майданчиках, на подвір'ях, у парках.

- Оминай каналізаційні люки, смітники.

- Уникай спілкування з незнайомими та бездомними тваринами.

Запам'ятай!

Якщо ти загубився або заблукав, то не плач, а звернись по допомогу: до поліцейського, продавця в магазині, жінки з дитиною.

Запитання

1. Чому, на твою думку, не можна розмовляти з незнайомими людьми на вулиці?
2. Що ти зробив би, якби загубився або заблукав?

БЕЗПЕКА ВДОМА

Запам'ятай!

Заходь у ліфт лише з рідними або добре знайомими людьми.

Запам'ятай!

Якщо ти сам удома, то відчиняй двері лише членам родини або близьким друзям.

Якщо ти сам удома, то обирай безпечні ігри й заняття: грай у настільні ігри, малюй, роздивляй книжки. Проводь дозвілля у своїй кімнаті або спеціально облаштованому для цього місці. Обговори з батьками, де тобі можна гратися, а де — ні.

Роздивись малюнки. Покажи й назви приміщення, де дитина може безпечно проводити дозвілля.

- Чому, на твою думку, кухня — небезпечне місце для розваг?
- Чи безпечно гратися на балконі? Чому?

У кожній оселі є багато господарських предметів та інструментів. Якщо необережно поводитися з ними, то можна порізатися, вколотися.

Назви зображені господарські предмети та інструменти.

Запам'ятай!

Господарські предмети та інструменти — не іграшки. Користуватися ними слід обережно й під наглядом батьків.

Люди використовують у побуті електричні прилади. За неправильного користування електричні прилади можуть спричинити пожежу або вразити струмом.

Назви й покажи кожен електричний прилад. Скажи, що для чого призначене.

Запам'ятай!

Якщо ти сам удома й виникла пожежа, то негайно:

- вийди з приміщення;
- поклич на допомогу;
- зателефонуй за номером **101** і виклич пожежно-рятувальну службу.

Запитання

1. Чи можна відчиняти двері незнайомим людям? Чому?
2. Що ти робиш, коли залишаєшся сам удома?
3. У якому приміщенні ти зазвичай проводиш дозвілля?
4. Якими господарськими предметами та інструментами ти користуєшся під наглядом батьків?
5. Що може статись, якщо неправильно користуватися електричними приладами?
6. Що ти зробиш, якщо в твоїй оселі раптом виникне пожежа?

БЕЗПЕЧНИЙ ВІДПОЧИНОК

У будь-яку пору року найкраще активно відпочивати на природі. Узимку весело кататися на санчатах, лижах, ковзанах, гратися у сніжки.

Запам'ятай!

Обирай за допомогою дорослих безпечні місця для зимових розваг: парки, ігрові та спортивні майданчики.

За малюнком розкажи, як діти активно відпочивають узимку.

Щоб не застудитися, вдягайся по погоді, дихай носом. Якщо ти змерз, то відразу йди додому.

Улітку ти можеш багато часу проводити на свіжому повітрі: гуляти в парку, в лісі, плавати, засмагати, грати в рухливі ігри, кататися на велосипеді, на роликах.

Запам'ятай!

Обирай безпечні місця для літніх розваг: подвір'я, парки, сквери, спеціально обладнані майданчики.

За малюнками розкажи, як діти активно відпочивають улітку.

Запам'ятай!

Під час відпочинку біля моря або річки купайся лише під наглядом дорослих. Захищай голову від сонця.

Запитання

1. Які безпечні місця потрібно обирати: для зимових розваг; для літніх розваг?
2. Які твої улюблені розваги: взимку; влітку?

ЗМІСТ

Людина і світ

ТВОЯ ШКОЛА	8
Шкільні приміщення.....	8
Твій клас.....	10
Правила поведінки в школі	11
Ти і твої друзі.....	15
Шкільне подвір'я.....	16
Професії людей, які працюють у школі.....	18
ТВОЯ СІМ'Я	21
Члени родини.....	21
Дозвілля в сім'ї.....	27
Обов'язки членів сім'ї.....	30
Ласкаві і ввічливі слова.....	33
БАТЬКІВЩИНА	35
Наша Батьківщина — Україна	35
Рослини й тварини — народні символи України	37
Рідний край	42
ДОМІВКА	47
Твоя оселя.....	47
Меблі	52
Техніка в домі.....	55
Посуд.....	57

Людина

ТВОЄ ТІЛО	64
ТВОЄ ЗДОРОВ'Я	66
Будь здоровим!	66
Режим дня школяра.....	67
Особиста гігієна	69
Твоє харчування	79
Ти ростеш і змінюєшся.....	83
ЯК ТИ ПІЗНАЄШ СВІТ	87
Твої очі.....	88
Твої вуха.....	89
Твій ніс.....	91
Твій язик	92
Твоя шкіра	93
ТВОЇ ОДЯГ І ВЗУТТЯ	95
Види одягу та взуття	95
Сезонні одяг і взуття.....	97
Догляд за одягом і взуттям	98
ТВІЙ НАСТРІЙ	99
БУДЬ УВАЖНИМ	101
Безпечна поведінка на вулиці.....	101
Особиста безпека	102
Безпека вдома	104
Безпечний відпочинок	108

Навчальне видання

Трикоз Сніжана Валеріївна
Блеч Ганна Олександрівна

Підручник
для 1 класу спеціальних закладів
загальної середньої освіти (F 70)
(у 2-х частинах)

Частина 1

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

**Видано за рахунок державних коштів.
Продаж заборонено**

Головний художник *М. Б. Гутман*
Редактор *А. С. Мнишенко*
Коректори *А. В. Дрожжина, Л. Ф. Іванова*

Формат 84×108/16. Ум. друк. арк. 11,76.
Обл.-вид. арк. 10,00. Тираж 6470 пр. Зам. №

Державне підприємство «Спеціалізоване видавництво “Либідь”»,
вул. Пушкінська, 32, м. Київ, 01004

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3055 від 12.12.2007

Віддруковано в ПП «Видавництво “Фенікс”»,
вул. Шутова, 136, м. Київ, 03067

Свідоцтво ДК № 271 від 07.12.2000